

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2010

CZECH

HIGHER LEVEL

**Tuesday, 15 June
Morning, 9.30 a.m. – 12.30 p.m.**

ČESKÝ JAZYK

Celkové hodnocení [100 bodů]

Přečtěte si pozorně celý text a odpovězte na otázky ve všech třech částech. Odpovězte vlastními slovy a pouze na základě textu. Všechny otázky musí být zodpovězeny v českém jazyce.

Část 1

[30 bodů]

Mazej ze školy

1. Politické čistky na školách byly důležitou součástí komunistické strategie po převzetí moci. Kromě učitelů se přitom museli poroučet i mnozí nepoddajní studenti. Začalo to hned 25. února 1948 bleskovým vyloučením dvanácti posluchačů Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. A v dalších letech se pak vrchovatě naplnil slib pronesený na podzim 1948 generálním tajemníkem KSČ Rudolfem Slánským: „Nemilosrdně vyčistíme střední a vysoké školy od reakčních studentů.“

2. Podle Zdeňka Pousty z Archivu Univerzity Karlovy stačili komunisté jen v době od puče v únoru 1948 do ledna 1949 vyloučit celou čtvrtinu z bezmála čtyřiceti tisíc studentů tehdejších vysokých škol. Například z brněnských práv vyhodili tolik posluchačů – polovinu –, že bylo nutné školu zavřít. Druhá vlna vyhazovů přišla po srpnové okupaci. Přesné číslo, kolik studentů dostalo za čtyřicet let komunistické totalitní vlády do indexu z politických příčin razitko „studijně neprověřen“, nicméně neznáme.

3. Na jaře 1989 posbírali studenti pátého ročníku pražské pedagogické fakulty, Michal Semín a David Litvák, spolu s dalšími kamarády čtyři stovky studentských podpisů pod petici protestující proti vyloučení dvou spolužáků za účast na demonstracích během tzv. Palachova týdne, kdy si lidé navzdory zákazů připomínali 20. výročí upálení se studenta Jana Palacha. A uspěli – trest byl vyloučeným zmírněn na podmínku. Začátkem listopadu 1989 Michal Semín našel ve schránce dopis s oznámením, že jeho škola proti němu zahájila kárné řízení. Stejný dopis čekal i na jeho spolužáka Davida Litváka. „Počítali jsme s tím, muselo to jednou nastat,“ říká Semín. „Pro nás to byla hlavně další příležitost, jak rozhýbat studenty. Víím, že jsem si říkal – to je bomba, to musíme nějak využít.“ Zpráva o dalším chystaném vyhazovu obletěla fakulty a výzvu k vyjádření solidarity s prosbou „vezměte s sebou bublifuk“ vysílala i Svobodná Evropa.

4. Scéna, která se pak týden před začátkem sametové revoluce odehrála před pedagogickou fakultou v zapadlé uličce v centru Prahy, jako by vypadla z některého Havlova absurdního dramatu. Vzduchem poletovaly duhové bubliny z bublifuků, které si většina z přítomných zhruba 150 studentů opravdu přinesla, zpívaly se národní písně a do toho kolem pobíhal zuřící děkan Miloslav Sýkora – zarytý komunist a konstruktér mimořádně zatuchlých poměrů, které podle historiků na fakultě vládly – a hrozil dalšími vyhazovy. Za dveřmi jedné z učeben pak pětičlenná kárná komise v čele s tehdejším proděkanem Pavlem Benešem studentům Semínovi a Litvákovi sečetla jejich provinění: peticemi, účastí na demonstracích, nezájmem o vstup do Socialistického svazu mládeže či vydáváním samizdatového pedagogického časopisu – tím vším „podkopávali a rozvraceli socialistické zřízení“.

5. Členové komise byli hotovi za slabou půlhodinku: ti dva „nemohou být učitelé, kteří by ovlivňovali další generace“. A závěr Benešovy komise o provinilé dvojici byl jednoznačný – vyhodit!

6. Ostatní studenti se však dál scházeli na diskusních fórech a až na výjimečné případy je vysokoškolští funkcionáři nijak zvlášť neblokovali. Představitelé komunistické strany a politické policie neskrývali nelibost. Tato „liknavost a přešlapování“ měla podle badatelů několik příčin. Jednak některé akce – a to už od Palachova týdne – měly tak masivní charakter, že by se přísně trestající školy musely zbavit většího počtu studentů, což sice šlo v dobách rudého teroru padesátých let, ale v osmdesátých letech už by to vzbudilo rozruch. Dále, některé „oficiální struktury“ již nedržely tolik s režimem basu – na Filozofické fakultě UK například jedna ze základních organizací KSČ protestovala proti brutalitě zásahů na lednových demonstracích. A nakonec, i komunisté si uvědomovali, že mají co dělat s generací, kterou zákazy a tresty spíš vybudí než zastráší.

7. Vrátime-li se k naší vyhozené dvojici, Michal Semín fakultu počátkem devadesátých let dostudoval a další léta stál v čele konzervativního think tanku Občanský institut, dnes je šéfem katolického think tanku Institut svatého Josefa. David Litvák naopak dal studiu vale a po krátké kariéře na tiskovém odboru vlády se věnoval novinářině v technických magazínech.

8. Pointou celého příběhu je osud učitelů. Děkan Sýkora poté, co během sametové revoluce předal studentům klíče od fakulty, zmizel ze scény a před jedenácti lety zemřel. Naproti tomu předseda kárné komise a tehdejší proděkan Pavel Beneš nikam nemizel – až do loňského prosince stál v čele Pedagogické fakulty UK. Michala Semína a Davida Litváka ale Benešova polistopadová kariéra nechává chladné. „Nijak mě to nepřekvapuje – on byl vždycky šikula, všeobecně přijatelný kandidát, takový ten typ, který si umí poradit v každém režimu,“ říká David Litvák. „Na rozdíl do Sýkory,“ doplňuje ho kolega Semín, „který nás chtěl zničit, nám Beneš, myslím, nechtěl záměrně ublížit. Prostě se jen vezl s proudem.“ A byť stejně jako u studentů neznáme přesná čísla, takových lidí jsou dodnes plné školy.

(upraveno podle www.respekt.cz)

1. Vysvětlete vlastními slovy: **[5 bodů]**
 - a) petice
 - b) solidarita
 - c) samizdat
 - d) „prostě se jen vezl s proudem“
 - e) „nedržely tolik s režimem basu“
2. Měli mladí lidé v komunistickém Československu svobodný přístup ke vzdělání? Vysvětlete na základě textu. **[5 bodů]**
3. Co si o zprávě o svém chystaném vyloučení myslel student Michal Semín? Vysvětlete na základě textu. **[5 bodů]**
4. Autor popisuje situaci před pedagogickou fakultou jako z absurdního dramatu (odstavec 4). Co tuto situaci činí tak absurdní? **[5 bodů]**

5. „Představitelé komunistické strany a politické policie neskrývali nelibost.“ Vysvětlete, proč si toto komunistická strana myslela, a napište svůj vlastní názor na toto její zklamání.

[5 bodů]

6. Autor popisuje příběh změn ve společnosti – na které změny upozorňuje text?

[5 bodů]

Část 2

[30 bodů]

„... vezměte s sebou bublifuk...“

Studenti si na jednu z demonstrací měli s sebou přinést bublifuk. Napište komentář (minimum 100 slov), ve kterém vysvětlíte, co podle vás měly bubliny z bublifuku v daném kontextu symbolizovat.

Část 3

[40 bodů]

Napište esej (minimum 300 slov) na jedno z následujících témat:

1. Svoboda něco stojí.
2. Nikdo není ostrov.